

Gepubliceerd: 29 april 2020

Interview met Marianne Lammersen

In opdracht van 37PK maken Ralph de Jongh en Janneke Hopman een serie interviews met kunstenaars over de huidige situatie. Hoe gaan ze om met de crisis? Waar lopen ze tegenaan? En waar zijn ze nu mee bezig in hun praktijk?

Kunstenaar: Marianne Lammersen
8 april 2020

Ralph de Jongh: Ik weet wel een beetje hoe je werkt, je werkt vanuit een studio, geïsoleerd en nu door de omstandigheid dubbel geïsoleerd, heb je het gevoel dat er een verandering is opgetreden in je werk?

Marianne Lammersen: Niet zozeer van mijn bewegen binnen de studio. Fysiek beweeg ik hetzelfde er door zoals eerder. Ik heb een buurman die dezelfde voordeur gebruikt en die komt af en toe even aanwaaien, maar het is niet een gedeelde ruimte. In die zin is dat ik daar in isolatie zit nog steeds het geval en kan ik daar gewoon mijn ding doen, zo lang zijn, en verplaatsen zoals ik wil. Het is vooral het mentale wat veranderd. Nu staat de ruimte helemaal vol met beelden, beginselen van nieuw werk, half afgebeelden die moesten worden aangepast voor aankomende tentoonstellingen. Ik heb extra ruimte gehuurd, een paar maanden geleden, om aan mijn opdrachten te kunnen werken. Het is ideaal om alle werken voor verschillende tentoonstellingen om me heen te hebben en tegelijkertijd aan meerdere projecten te werken. Er groeit nu vanalles maar het doel (tentoonstellen van de werken) is even weggefallen. De helft kan eigenlijk wel weer terug naar de opslag en de rest weet ik nog niet waar dat naartoe moet. Daar word je dan steeds mee geconfronteerd als dat om je heen is, dat vind ik wel lastig. Ik probeer wel zoveel mogelijk naar voren te kijken naar wat er nog op het programma staat en probeer daar de ruimte ten volle voor te gebruiken.

RJ: Ik vraag even door op de huidige vraag, je hebt eigenlijk geen problemen met aanvoer van materialen?

ML: Ik merk wel dat de winkels nu wat andere openingstijden hebben en dan loop je daar tegen aan, ze gaan wat eerder dicht of hebben andere openingstijden. Ik had de extra ruimte gehuurd om groot in te kunnen slaan en met dat materiaal aan de slag te gaan, maar heb deze nieuwe materialen nu niet gekocht omdat er geen geld is. Het is van verschillende projecten niet duidelijk of er een voorschot op productiekosten of honorarium wordt uitbetaald. Dus tot nu toe heb ik nog afgehouden met het inslaan van materialen. Ik ben nu degene die zegt: nu even niet, want ik weet niet of ik de investering terug krijg. Het zit nog in de schappen zeg maar, het hout ligt nog bij de leverancier. Ik stond daardoor mentaal ook on hold, het was even moeilijk om verder stappen te zetten en om verder te denken...

RJ: Ja.

ML: Het is nu lastig om de projecten voort te stuw, dat is ook wel het grootste obstakel en doet mentaal iets met je. Ik begrijp het ook allemaal nog niet zo goed maar ik probeer het allemaal een beetje te analyseren hoe dat dan werkt, hahaha. Hiermee bedoel ik dat ik nu voornamelijk mijn eigen werkwijze analyseer en dat helpt me bij het maken van keuzes en knopen doorhakken.

JH: Wat ik een beetje las op je website over je werk, ik keek naar een paar van je grote installaties waar mensen in kunnen, je schreef dat mensen daar even een moment voor zichzelf kunnen nemen om even op zichzelf te kunnen zijn, dit is natuurlijk nu in een hele extreme vorm.

ML: Ja dat is wel bizar, daar heb ik ook over na zitten denken. Wat ik in mijn werk probeer aan te stippen is dat wij dit zelf doen, wij zitten zelf natuurlijk in zo een ratrace waar we in een ongoing beweging van verder en meer en dat er eigenlijk geen rustmoment is. We leven zo gauw in de dag van morgen, in plaats van vandaag, dat we voorbijgaan aan details die het leven kleur geven. Nu zijn we stil gelegd door iets boven onze macht. Wie geef je hier eigenlijk de schuld van, is dit iets wat door mensen is gecreëerd of? Ik weet helemaal niks van virussen maar we staan nu dus stil en daar zit ook een soort schoonheid in. Er worden mooie spontane initiatieven ontplooid, gericht op medemenselijkheid, en ondanks het social distancing zijn we misschien wel meer met elkaar bezig dan voor deze hele crisis. Dat de ontwrichting wordt veroorzaakt door iets overmachtigs is ook weer eng. Ik heb altijd in mijn werk de mens de schuld gegeven van die ratrace en gepleit voor een soort vertraging, zonder echt met een oplossing te komen. We hebben er geen vat op gehad en er niet voor gekozen. Daardoor voelt het anders. Nu lijkt de natuur zelf te zeggen; het is genoeg, tijd voor bezinning. Deze tijd voelt voor mij als een vreemde confrontatie met een soort disbalans waarin we verkeren.

Janneke Hopman: Voel je ook, ondanks dat het niet vrijwillig is en dat je in feite de controle kwijt bent, dat je ook de kant van het mooie wel wil laten zien? En heeft de verstilling ook voordelen?

ML: Ja ik denk het wel. Als ik nu over straat loop kijk en luister ik veel beter. Mijn zintuigen zijn veel scherper en de hectiek is niet om je heen. Dat is misschien wel het meest directe wat ik ervaar en ook dat mensen stilstaan bij hun naasten is nu heel erg belangrijk. Maar op het moment dat je niet direct naast een mens kan staan, zoals nu wanneer iemand in het ziekenhuis ligt, dan moet je als mens je weer terugtrekken tot de innerlijke mens. Dat is denk ik waar mijn werk om draait, de mens als centraal punt, maar ik gebruik andere symbolen in plaats van het letterlijke lichaamsbeeld om dat te laten zien. Bij ons in de buurt is er iemand die om 18 uur opera zingt, dan gaan hier de ramen open en zij vult dan voor een kwartiertje de ruimte, deelt haar muziek met de wereld. Zoiets gebeurt normaal niet. Je denkt er niet over na, maar nu ligt ineens de nadruk op zulke interventies. Als we over 10 jaar terugkijken, zou het mooi zijn dat we kunnen stellen dat er een soort kanteling plaatsvond, op dit moment. Dat we kunnen zeggen: goh, dat hebben we mooi gedaan, daar hebben we van geleerd. Het is natuurlijk super schraal dat er zoveel doden bij moeten vallen. Deze tijd heeft een mooie maar ook heel unheimische kant.

RJ: Ik heb zelf het gevoel dat ik nu een hele andere stad ruik als ik buiten ben hebben jullie dat gevoel ook?

JH: Knikt

ML: Ja, er was gister een item op het nieuws dat vogels kijken een grote groeiende hobby is. Mensen kijken vanuit hun balkon, je hoort ze natuurlijk veel meer nu is die hectiek er niet is. En misschien ben je nu veel meer met jezelf bezig of met je naaste omgeving dan met die vakantie die je zo graag dit jaar wil boeken of dat huis dat je wil kopen. Het heeft hele andere prioriteiten die worden gesteld en dat vind ik wel mooi. Dat zijn de mooie dingen van de crisis, het gouden randje zeg maar.

RJ: Zal ik de laatste vraag stellen of doe jij hem Janneke?

JH: Nee ik heb nog wel een vraag, dit is wel persoonlijke vraag hoor. Ik zie in de media dat er nogal een teneur is om heel erg sentimenteel te worden, een drama het is natuurlijk ook heel groot. Voel je die neiging ook om het sentiment op te zoeken of kan je die weerstaan of doe je die helemaal niet?

ML: Ik denk dat ik opnieuw kijk waar mijn werk al over ging, dat wel, maar ik probeer juist dat hele sentimentele een beetje tegen te gaan. Wellicht kan je het vergelijken met wanneer men kinderen krijgt, en alles – ook het werk – ineens over dat thema gaat. Dat mag en er kan goed werk uit voortvloeien, maar ik probeer mijn werk universeel te houden. Mijn werk gaat niet ineens over Corona of over de hele misère van de mensheid. Er zijn nu dingen die worden aangescherpt en misschien via de bril van deze tijd kunnen we er anders naar kijken. Ik denk niet dat dit mijn leidraad zal zijn, niet meer dan dat het al is. Er zit al zoiets in mijn werk en ik kijk daar opnieuw naar maar ik geloof dat ik gewoon dicht bij mezelf blijf, hahaha. Ik heb de ziekte nog niet dus ik hoop dat dat ook ver weg blijft, ik hoop dat ik alleen beschouwer mag zijn van wat er gebeurt. Ik heb niet de behoefte een sentimenteel zelfportret neer te zetten, meer dan dat m'n werk nu al is. Ik denk juist dat de beschouwende manier van maken het vragen stellen via het werk dat is, denk ik, het belangrijkste en dat hoop ik vast te kunnen houden.

RJ: We hadden ook een tegenhanger van deze vraag bedacht: geloof je omdat de tegenhanger van sentimenteel vernieuwing is en dat zal brengen na deze crisis en dat er misschien een besef komt? Hahaha nu ga ik het zelf invullen.

ML: Ik geloof wel dat we die menselijke kwaliteiten zijn vergeten en dat het besef nu komt dat we over die kwaliteiten beschikken en dat de kunst altijd wel reageert maar ook soms voorloopt op die maatschappelijke kwesties. Ik denk wel dat je dat in de kunst zult gaan zien, het zal zeker z'n weerslag hebben. Je werkt toch vanuit een eigen beleving, als maker en als beschouwer. Deze crisis zal wel visueel worden gemaakt in de beeldende kunst. Laten we het zien, over een paar jaar.

ML: Om het sentiment toch een plek gegeven heb ik vorige week – maar dit hoeft je niet in het interview te verwerken hoor.

Marianne Lammersen woont en werkt in Haarlem.

<http://mariannelammersen.nl>